

RESOVIA SACRA

STUDIA TEOLOGICZNO-FILOZOFICZNE
DIECEZJI RZESZOWSKIEJ
ROK 24 (2017)

NUMER JUBILEUSZOWY
Z OKAZJI 25-LECIA
DIECEZJI RZESZOWSKIEJ

Rzeszów 2017

BARTOSZ WALICKI

KOŚCIOŁY DEKANATU SOKOŁOWSKIEGO W OKRESIE MIĘDZYWOJENNYM

Istniejący niemal od wieku dekanat sokołowski nie doczekał się dotychczas szerszych opracowań historycznych. W literaturze znana jest jedynie pozycja wydawnicza ukazująca jego funkcjonowanie w latach II wojny światowej¹. Opracowany został również temat wychodźstwa z tego regionu do r. 1939². Przedmiotem niniejszego artykułu są kościoły istniejące w parafiach należących do sokołowskiego wikariatu rejonowego w okresie międzywojennym, ich dzieje, wygląd i wyposażenie.

Dekanat sokołowski w łańcuckiej diecezji przemyskiej powstał w r. 1921. Powołał go bp J. S. Pelczar z części wcześniejszych wikariatów rejonowych: leżajskiego, łańcuckiego, rudnickiego oraz rzeszowskiego³. Pod względem

---

DR BARTOSZ WALICKI, doktor nauk humanistycznych w zakresie historii, kierownik Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej w Sokołowie Małopolskim, prezes Towarzystwa Miłośników Ziemi Sokołowskiej, autor licznych publikacji z zakresu historii i kultury regionalnej oraz dziejów diecezji przemyskiej i rzeszowskiej. Kontakt: podfajczy@op.pl

1. J. Koziarz, *Dekanat sokołowski*, w: P. Bartnik, J. Koziarz, *Dekanaty leżajski i sokołowski w latach okupacji hitlerowskiej*, Przemyśl 1992, s. 101-183. W całym tekście w przypisach i cytatach zachowano pisownię oryginalną.
2. B. Walicki, *Emigracja w dekanacie sokołowskim przed II wojną światową*, „Studia Polonijne”, 33 (2012), s. 57-78.
3. *Elenchus Cleri Dioeceseos rit. lat. Premisliensis pro anno Domini 1921*, Premislae MCMXXI, s. 36; [L.] Lauri, *Dekret Nuncjatury Apostolskiej o nowych granicach diecezji przemyskiej o. ł.*, „Kronika

rozmiarów i liczby parafii był to jeden z mniejszych dekanatów. Biorąc pod uwagę zaludnienie, dekanat sokołowski prezentował się korzystniej. W 1924 r. mieszkało w nim 32.299 wiernych, zaś w 1938 r. – 27.956⁴. W skład dekanatu sokołowskiego wchodziły placówki duszpasterskie w Górnice, Kamieniu, Medyni Głogowskiej, Nienadówce, Sokołowie, Stobiernej, Trzebosi i Wólce Niedźwiedzkiej. Dekanat objął swoim zasięgiem 30 miejscowości⁵. Dziekanem mianowany został proboszcz nienadowski ks. Ludwik Bukała. Początkowo urzędu wicedziekana nie obsadzono. Później stanowisko to powierzono ks. Teofilowi Lewickiemu z Trzebosi⁶. Ci dwaj duchowni piastowali swoje urzędy przez pozostałe lata okresu międzywojennego.

Na terenie dekanatu sokołowskiego w omawianym okresie funkcjonowało dziewięć kościołów. Osiem z nich były to świątynie parafialne, do których doliczyć należy kościół filialny w Sokołowie pozostający pod opieką Komitetu Mieszczkańskiego. Budowle w Medyni Głogowskiej i Wólce Niedźwiedzkiej były drewniane, zaś pozostałe murowane. Niektóre z nich zostały wykończone tuż przed odzyskaniem przez Polskę niepodległości. Uzupełnienie ich wyposażenia trwało jednak przez całe dwudziestolecie międzywojenne⁷.

Kościół parafialny w Sokołowie wzniesiony został staraniem proboszcza ks. Franciszka Stankiewicza. Doprowadził on do zawiązania się Komitetu Budowy Kościoła. W 1905 r. ogłoszona została rozprawa konkurencyjna na budowę świątyni. Konkurs wygrał profesor architektury Politechniki Lwowskiej Jan Sas-Zubrzycki, który przedstawił projekt trzynawowej świątyni w stylu neogotyckim rozłożonej na planie krzyża łacińskiego⁸.

Fundamenty kościoła zaczęto kłaść w lipcu 1908 r. Budowę prowadził majster murarski z Przemyśla Jan Nikodemowicz. Wmurowanie kamienia węgielnego nastąpiło w dniu 20 września 1908 r. Kamień poświęcił ks. infułat Jakub Federkiewicz z Przemyśla. W następnym roku wzniesiono ściany pod sam dach

Diecezji Przemyskiej” [dalej: KDP], 25 (1925), z. 11, s. 145; *Schematismus universi venerabilis Cleri saecularis et regularis Dioecesis Premisliensis pro anno Domini 1926*, Premisliae MCMXXVI, s. 128; *Schematismus universi venerabilis Cleri saecularis et regularis Dioecesis Premisliensis pro anno Domini 1932*, Premisliae MCMXXXII, s. 144.

4. *Elenchus Cleri Dioeceseos rit. lat. Premisliensis pro anno Domini 1924*, Premisliae MCMXXIV, s. 73-74; *Schematyzm Diecezji Przemyskiej ob. łac. na rok 1938*, Przemyśl 1938, s. 146-148, 208.
5. *Zmiany na stanowiskach i urzędach duchownych*, KDP, 21 (1921), z. 4-6, s. 68.
6. Archiwum Archidiecezjalne w Przemyślu [dalej: AAPrz],teczka: „Dekanat Sokołowski – 1”, sygn. XXX/1, Pismo dziekana sokołowskiego do Ordynariatu Biskupiego w Przemyślu z 10 stycznia 1922 r.; *Zmiany na stanowiskach i urzędach duchownych*, KDP, 22 (1922), z. 3-4, s. 55.
7. J. Koziarz, *Dekanat sokołowski*, s. 108.
8. B. Walicki, *Rozprawa konkurencyjna na budowę nowego kościoła parafialnego*, „Kurier Sokołowski” [dalej: KS], 17 (2008), nr 11, s. 24-25.

i przykryto dachówkami. Na wiązanie dachu kościelnego i wieży wykorzystano drewno pozyskane z lasku plebańskiego⁹. W dzieło budowy kościoła zaangażowali się również członkowie Związku Katolicko-Społecznego¹⁰. Koszty budowy oszacowano na 204.000 koron. Ustalono, że środki będą pochodziły z rozprawy konkurencyjnej. W maju 1911 r. proboszcz zwrócił się do Ministerstwa Wyznań i Oświaty o subwencję, co opiniował również Ordynariat Biskupi o.ł. w Przemyśle. Swoją prośbę ks. Franciszek Stankiewicz ponawiał kilkakrotnie. W sprawie tej interweniował także w Namiestnictwie przemyski Konsystorz Biskupi¹¹.

Po wybuchu I wojny światowej zaprzestano dalszych prac przy kościele. Troskę o budowę fary przejął w 1916 r. nowy proboszcz, ks. Leon Szado. Kościół prezentował się tragicznie. Kronika parafialna odnotowała: „Smutny obraz przedstawiał kościół; wewnątrz sterty gruzów, słomy, otwory na okna i drzwi pozabijane deskami, okno nad chórem nie było założone, wskutek czego w czasie śloty lub burzy deszcz zacinął do wnętrza. Nie lepiej przedstawiał się widok cmentarza około kościoła. Zasypany stosem gruzów i kamieni, a w czasie roztopów woda, nie mając którędy odpływać, tworzyła wokół jezioro”¹².

Na skutek starań ks. Leona Szado w dniu 1 października 1916 r. kościół został poświęcony. Dokonał tego dziekan leżajski, a proboszcz żołyński ks. Tomasz Frankiewicz¹³. Od tej pory w świątyni celebrowano już nabożeństwa, choć na początku przy ołtarzu tymczasowym. O obiekcie tym w kronice parafialnej zapisano: „Jakkolwiek prowizoryczny – przedstawiał się bardzo sympatycznie. Na ścianie tylnej znajdował się obraz, przedstawiający chrzest Pana Jezusa, okolony zwisającymi swobodnie firankami koloru bordo, fundowany przez Rzeszutkową z Wólki Sokołowskiej”¹⁴.

Kościół posiadał kaplicę, zakrytą z przedsionkiem, a nad nią skarbiec oraz przedsionek przed nawą główną i cztery kruchty. W przedłużeniu nawy głównej rozlokowano prezbiterium. Bryła kościoła składała się z korpusu zawierającego

9. Archiwum Parafialne w Sokołowie Małopolskim [dalej: APS], Pamiętnik parafii sokołowskiej, b.s.

10. *Sprawozdanie z działalności Związku katolicko-społecznego i połączonego z nim Bractwa N. M. P. Król. Kor. Pol. w diecezji przemyskiej*, KDP, II (1911), z. 7-8, s. 459: „Związek katolicko-społeczny zajmował się dotąd przeważnie pracą koło przyspieszenia budowy kościoła parafialnego i jego staraniem budowa już zbliża się do końca”.

11. AAPrz, teczka: „Parafia Sokołów – 1”, sygn. 244/1, List Komitetu Budowy Kościoła Parafialnego w Sokołowie do Ordynaryjatu Biskupiego w Przemyśle; AAPrz, sygn. 244/1, List ks. Leona Szado Konsystorza Biskupiego w Przemyśle z 22 września 1916 r.; AAPrz, sygn. 244/1, List Konsystorza Biskupiego w Przemyśle do Wysokiego C.K. Namiestnictwa w Białej z 27 października 1916 r.

12. APS, Pamiętnik parafii sokołowskiej, b.s.

13. AAPrz, sygn. 244/1, List Ordynariatu Biskupiego w Przemyśle do Urzędu Parafialnego w Sokołowie z 6 września 1916 r.

14. APS, Pamiętnik parafii sokołowskiej, b.s.

nawy. Od frontu, czyli od strony północno-wschodniej, dostawiono wieżę, a od strony południowo-zachodniej wydłużone, zakończone pięciobocznie prezbiterium. Gmach wzniesiony został na fundamentach z piaskowca, ściany natomiast z czerwonej cegły. Zewnętrzne ściany opięto szkarpami z piaskowca. Budowlę przykryto dwuspadowym, łamanym dachem. Zastosowano czerwoną dachówkę paloną z elementami dachówek czarnych, co pozwoliło osiągnąć geometryczny fryz. Wieżę zwieńczono żelaznym krzyżem ze złotą banią. Na ścianach wieży umieszczono czterotarczowy zegar. Na szczycie nawy głównej od strony prezbiterium zaplanowano wieżyczkę z piaskowca na sygnaturkę z żelaznym krzyżem.

Do elementów dekoracyjnych, ozdabiających budowlę z zewnątrz, należały m.in. płycizny na ścianach oraz ceglane manswerki ukształtowane jako pojedyncze lub krzyżujące się ostre łuki. Manswerki te w formie fryzu bieły pod każdym przykryciem dachowym. Szczególnie ozdobnie prezentował się ostrołukowy portal głównego wejścia wysunięty do przodu. Obok wejścia głównego świątynię wyposażono w cztery pary drzwi bocznych. Wszystkie oblicowane zostały piaskowcem z wyłobionym uskokiem¹⁵.

Wnętrze świątyni podzielono dwunastoma filarami na trzy nawy i nawę krzyżową. Sklepienie w nawach, prezbiterium, kaplicy i zakrystii jest krzyżowo-żebrowe, w krzyżu kościoła krzyżowo-gwiazdziste, we fragmencie prezbiterium gwiazdziste, a w narożnikach między nawami bocznymi a transeptem kryształowe. Na ścianach prezbiterium, nawy głównej i krzyżowej pod sklepieniem umieszczono płycizny ujęte po trzy, zaakcentowane ozdobną lizeną w kształcie łuku ostrego. W prezbiterium łuki i kolumnienka tworzą arkady z dekoracyjną podstawą. Szerokie lizeny ozdobiły transept oraz połączenia filarów ze ścianą naw bocznych i nawy głównej z prezbiterium¹⁶.

Po zakończeniu budowy świątyni w 1916 r. uporządkowano cmentarz przykościelny, założono okna nad chórem, w zakrystii i na chórze położono podłogę. Jesienią tegoż roku zaczęto prace nad przygotowaniem ławek. Wtedy też rozpoczęto prace nad powstaniem ambony; zainstalowano ją pod koniec stycznia 1917 r. Umieszczono ją w nawie głównej przy jednym z filarów po stronie

15. M. Kwolek, *Architektura kościoła sanktuarijnego w Sokołowie Małopolskim*, „Almanach Ziemi Sokołowskiej” [dalej: AZS], 1 (2014), s. 39-41; B. Walicki, *Parafia pw. św. Jana Chrzciciela*, s. 146-148.

16. M. Kwolek, *Wnętrze kościoła sanktuarijnego w Sokołowie Małopolskim*, AZS, 1 (2014), s. 41-42; B. Walicki, *Parafia pw. św. Jana Chrzciciela w Sokołowie Małopolskim w okresie międzywojennym*, Kolbuszowa 2010, s. 148-154; *Katalog zabytków sztuki*, t. III: *Województwo rzeszowskie*, z. 4: *Leżajsk, Sokołów Małopolski i okolice*, [cz.]: *Tekst*, oprac. E. Śnieżyńska-Stolotowa, F. Stolot, Warszawa 1989, s. 97.

Ewangelii. Dnia 16 marca 1917 r. kanonicznie zainstalowano stacje Drogi Krzyżowej ufundowane przez organistę Władysława Bukowskiego.

W 1918 r. podjęto prace restauracyjne przy kościele. W tymże roku ustawiono kamienne schody. Fronton świątyni ozdobiono barokowymi figurami świętych – Jana Kantego i Jana Nepomucena. Również w 1918 r. ustawiono w kaplicy bocznej pierwszy stały ołtarz poświęcony Matce Bożej Królowej Polski z fundacji księży rodaków. Rok później ukończony został neogotycki ołtarz główny wykonany przez przemyskiego architekta Ferdynanda Majerskiego. Trzeci stały ołtarz ku czci św. Franciszka wykonali z drzewa dębowego stolarze z Lwowa i Stryja, a donatorami byli miejscowi kupcy.

Z biegiem czasu wyposażenie świątyni powiększyło się o „dzwonki harmonijne, kapę fioletową i ornat, kanony, dwie sukienki na puszkę, (...) sznury do dzwonów, pas do sygnaturki”. Kupiono sześć krzeseł, sporządzono także katafalk. Poza tym przez całą długość budynku, od głównych drzwi do prezbiterium, położono chodniki. W 1918 r. do kościoła parafialnego przybyły kolejne elementy wystroju: balaski, dwa konfesjonały i balustradę na chór. W balaskach zainstalowano dwoje drzwiczek ozdobionych srebrnymi herbami Polski i Litwy w kołach z rzeźbionym motywem roślinnym¹⁷.

Osobną uwagę poświęcić należy kościołowi filialnemu w Sokołowie Małopolskim. Wzniesiono go na miejscu dawnej świątyni przeniesionej u schyłku XVIII w. do Trzebosi. Na początku XIX w. na pustym placu sokołowianie zbudowali małą drewnianą kaplicę. W późniejszym czasie mieszczanin Wojciech Ryś wzniósł tam większą kaplicę. Obiekt ten spłonął w pożarze miasta 25 września 1863 r.

Po pożarze zawiązał się Komitet Mieszczański Kościoła Ducha Świętego. Dnia 10 marca 1869 r. sokołowianie utworzyli fundusz na cel budowy kościoła. Sama inwestycja rozpoczęta została w 1870 r. Plany budowy wykonał nieznany z imienia Wąsowicz. W lipcu tegoż roku poświęcono fundamenty. Po początkowym pomyślnym okresie nastąpił kryzys. W r. 1873 uchwałą rady gminnej rozwiązano Komitet. W 1874 r. nastąpiła jednak jego reaktywacja. Już po czterech latach położono sklepienie kościółka pod kierunkiem inż. Pietrzykowskiego. Rok później przykryto dach blachą, a w następnym roku oszklono

17. APS, Pamiętnik parafii sokołowskiej, b.s.; M. Kwolek, *Kościół parafialny w Sokołowie Małopolskim jako przykład budowliny neogotyckiej*, RS, 4 (2002), s. 97-131; Ł. Ożóg, *Historia z pamiętnika*, AZS, 2 (2015), s. 17-18; B. Walicki, *Budowa kościoła parafialnego*, AZS, 3 (2016), s. 14-15; tegoż, *Rozprawa konkurencyjna na budowę kościoła parafialnego*, AZS, 3 (2016), s. 12-14; tegoż, *Z dziejów sokołowskiego kościoła parafialnego*, w: *Kościół neogotycki w Sokołowie Małopolskim*, red. J. Prucnal, B. Walicki, Sokołów Małopolski 2008, s. 7-10.

okna. Ułożenie posadzki w świątyni miało miejsce dopiero w r. 1889. Ostatnim większym akcentem w upiększaniu kościółka było umieszczenie w r. 1890 na szczycie frontu posągu Matki Bożej z Lourdes z fundacji hr. Jana Władysława Zamoyskiego. Figurę tę ukoronowano w 1897 r. Kościółek poświęcił w dniu 8 grudnia 1898 r. dziekan ks. Jan Jędrzejowski z Kosiny¹⁸.

Kościółek wniesiono jako niedużą, eklektyczną budowlę. Fasadę ozdobiły dwie wysokie wieżyczki. Szczyt pomiędzy nimi ukształtowany został schodkowo. Z zewnątrz kościół opięły uskokowe szkarpy. W tylnej części dachu, na styku nawy i prezbiterium, wzniesiono małą sygnaturkę. Po obu stronach głównych drzwi zaprojektowano spore wnęki, w które wstawiono figury Apostołów: Piotra i Pawła. Świątynię zaprojektowano jako budowlę jednonawową, halową. Ściany zostały podzielone wewnątrz pilastrami, które dźwigały profilowany gzyms. Nawę główną zamknęło sklepienie kolebkowe. Przestronne wnętrze kościoła zakończyło z jednej strony prezbiterium, z drugiej – przedsionek. Prezbiterium zostało zamknięte trójbocznie; od nawy oddzieliły je metalowe balaski z dębowym blatem. Kościółek wyposażono w zakrystię i skarbiec z ceglasmym sklepieniem. Chór muzyczny wsparł się na trzech arkadach¹⁹.

Kościółek posiadał kilka ołtarzy. Ołtarz wielki umieszczono w prezbiterium. Zbudowano go w 1892 r. Nastawa ołtarzowa została wykonana z drewna. Ozdobiono ją licznymi sterczynami, kwiatonami i dekoracjami w kształcie pędów winorośli. Nastawę upodobniono do frontu gotyckiej świątyni. Ozdobiły ją wizerunki ufundowane przez mieszczan Mikołaja i Ignacego Darochów. W późniejszym czasie umieszczono tam duży obraz ukazujący Zesłanie Ducha Świętego. W wieżyczkach znalazło się miejsce dla figur: św. Jana Kantego, św. Piotra z kluczami i św. Pawła z mieczem. Dwa ołtarze boczne zbudowano w 1892 r., nadając im styl neogotycki. W prawym ołtarzu ustawiono rzeźby świętych biskupów: Wojciecha i Stanisława, a w lewym rzeźby św. Antoniego i św. Sebastiana. Pola główne nastaw zajęły obrazy: kopia obrazu Matki Bożej Sokołowskiej w ołtarzu prawym i wizerunek Serca Jezusowego w lewym. Nad obrazami umieszczono rzeźby: w ołtarzu prawym Pana Jezusa wskazującego swoje Serce, a w lewym figurę Matki Najświętszej²⁰.

18. B. Walicki, *Komitet Mieszczański Kościoła Ducha świętego w Sokołowie w świetle swoich statutów*, RS, 12 (2015), s. 135-168; tegoż, *Ks. Szczepan Szydelski – odnowiciel kościoła pw. Ducha świętego w Sokołowie Małopolskim*, w: *Ks. Szczepan Szydelski (1872-1967). Duszpasterz, uczonek, działacz społeczny*, red. B. Walicki, S. Zych, Sokołów Małopolski 2015, s. 159-179.

19. B. Walicki, *Sokołowski kościół pw. Ducha Świętego*, AZS, 2 (2015), s. 51-52; *Katalog zabytków sztuki*, s. 97-98.

20. B. Walicki, *Parafia pw. św. Jana Chrzciciela w okresie międzywojennym*, s. 182-186.

Na ołtarzu Serca Pana Jezusa ustawionych było sześć lichtarzy mosiężnych, ozdobnie posrebrzanych, zaś na ołtarzu Matki Bożej Sokołowskiej „sześć lichtarzy cynkowych koloru naturalnego skromnie ozdobionych” i „dwa lichtarze zastawniki mosiężne koloru naturalnego”. W prezbiterium znalazło się miejsce dla ulokowanie ambony. Dostawiono ją do ściany po stronie Ewangelii. Ambona zbudowana została z grubego, lipowego drewna, przyjęła kształt dwunastoboku. Nad kazalnicą nie było baldachimu. U dołu posiadała drewniany szpic ze złotym wieńcem²¹.

Na przełomie XIX i XX w. kościółek wyposażono w liczne sprzęty i paramenty liturgiczne. W skarbcu umieszczono dębową komodę o trzech dużych i dwóch małych szufladach, w której przechowywano księgi rachunkowe, zapiski, korespondencję itp. W prezbiterium zawieszono mały dzwonek. W zakrystii ustawiono komody na paramenta i szaty liturgiczne. W 1916 r. wiele z tych aparatów proboszcz ks. Leon Szado zabrał do kościoła parafialnego²². W świątyni znajdowała się kropielnica wykonana w XVIII w. Ponadto we wrześniu 1899 r. za kwotę 120 złr sprawiono ławę kolatorską. Pięć lat później zakupiono inne ławki i szafy. Do końca 1904 r. sprowadzono także ornaty, alby, lichtarze, łódkę, kielich i inne naczynia liturgiczne o wartości 253 złr 46 ct²³. Przy głównym oraz bocznym wejściu umieszczono miedziane kropielnice. Na chór wstawiono szafkę na bieliznę kościelną. Oprócz tego w kościele znajdowały się trzy skarbonki: w komodzie w zakrystii, na balaskach oraz pod chórem²⁴.

Ściany kościoła ozdabiała liczne obrazy, dary hrabiego Jana Władysława Zamojskiego²⁵. Ponadto kupcy sokołowscy sprawili do świątyni w r. 1894 obrazy św. Barbary i Serca Jezusowego. Na skutek zniszczeń i braku konserwacji malowidła uległy dewastacji, niektóre przeniesiono razem z większością naczyń liturgicznych do kościoła parafialnego²⁶. Na wyposażeniu kościółka pozostawały różne zabytkowe sprzęty i naczynia. Należały do nich m.in. gładki kielich z nodusem, posiadający na stopce wygrawerowaną datę „1762” fundacji Ludwika z Mniszchów Potockiej, „krzyż starożytny wykładany szkłem lustrowym”

21. Zbiory autora, Inwentarz majątku nieruchomego i ruchomego, to jest wszystkich przyborów i aparatów należących do funduszu małego kościoła na placu Św. Ducha w Sokołowie pod Rzeszowem sporządzony w maju 1924 r., s. 2-4.

22. B. Walicki, *Sokołowski kościół pw. Ducha Świętego*, s. 52; *Katalog zabytków sztuki*, s. 98.

23. Zbiory autora, Inwentarz majątku nieruchomego i ruchomego, s. 6; APS, Księga przychodów i wydatków oraz rozmaitych zapisek od roku 1869 kościoła Św. Ducha w Sokołowie koło Rzeszowa, s. 134, 136, 138.

24. Zbiory autora, Inwentarz majątku nieruchomego i ruchomego, s. 14a.

25. APS, Księga przychodów i wydatków oraz rozmaitych zapisek, s. 118.

26. Zbiory autora, Statut Komitetu Mieszkańskiego Kościoła Św. Ducha w Sokołowie koło Rzeszowa; AAPrz, sygn. 244/, List mieszczan sokołowskich do biskupa przemyskiego z 17 kwietnia 1925 r.

fundacji hr. Jana Władysława Zamoyskiego z r. 1896 i późnobarokowy feretron sprzed 1721 r.²⁷ Do wybuchu II wojny światowej nie wprowadzono jednak kanonicznie do kościółka stacji Drogi Krzyżowej; miało to miejsce dopiero 19 września 1943 r.²⁸

Kościół parafialny w Górnem zbudowany został w l. 1911-1913. Było to konieczne z uwagi na zniszczenie starej świątyni podczas pożaru. Jeszcze w 1911 r. pisano w sprawozdaniu z wizytacji: „Mieszkańcy tej parafii znajdują się obecnie w przykrem położeniu, gdyż nie posiadają kościoła. Wybudowany w roku 1808 kościół drewniany spłonął do szczytu w roku 1903. Nabożeństwo odprawia się w prowizorycznej z desek zrobionej szopie. (...) Budowa kościoła już się rozpoczęła i da Bóg, przy ofiarności i ochocie ludności, stanie tu wkrótce piękny i ozdobny dom Boży”²⁹.

Kościół został wzniesiony według planów architekta Jana Sasa-Zubrzyckiego. Projekt został opracowany w 1906 r., ale prace budowlane rozpoczęto dopiero po pięciu latach. Kamień węgielny pod budowlę poświęcił w dniu 30 maja 1911 r. bp J. S. Pelczar³⁰. Do rozpoczęcia prac budowlanych przyczynił się m.in. oddział Związku Katolicko-Społecznego³¹ istniejący w parafii³². Podobnie zresztą było i w późniejszym czasie³³. O budowę zatroszczyli się proboszcz ks. Franciszek Bielawski i wikariusz ks. Jan Obara. Wiele wsparcia okazał górnieński rodak ks. Walenty Wołcz ze Lwowa. Kościół sklepieno i pokryto dachem wiosną 1913 r. Niewiele później, 14 lipca 1913 r. obiekt poświęcił bp K. J. Fischer

27. Por. *Katalog zabytków sztuki*, s. 97-98.

28. Zbiory autora, *Formulare erigendae et documentum erectae Sacre Viae Crucis*, Sokołów 1943.

29. *Sprawozdanie z wizytacji kanonicznej, której dokonał w tym roku J. E. ks. Biskup J. S. Pelczar w dekanacie rudnickim*, KDP, 11 (1911), z. 9, s. 525.

30. B. Walicki, *Dekanat rudnicki podczas wizytacji biskupa Józefa Sebastiana Pelczara w 1911 roku*, „*Studia Regionalne*”, 2 (2008), s. 169 i in.

31. Dzieła o charakterze religijnym stanowiły jedną z ważniejszych płaszczyzn działalności Związku Katolicko-Społecznego. Dotyczyło to nie tylko aktywności dewocyjno-formacyjnej, ale również inwestycyjnej. Dotyczyło to zarówno starań o utrzymanie i przyozdobienie świątyń, jak też rozmaitych fundacji kościelnych. Por. B. Walicki, *Związek Katolicko-Społeczny w dekanacie leżajskim*, RS, 12 (2015), s. 221.

32. *Sprawozdanie z działalności Związku katolicko-społecznego*, s. 404: „Najwięcej (...) starań dołożyła Rada [Parafialna Związku Katolicko-Społecznego], by w tym roku rozpocząć budowę nowego kościoła, co rzeczywiście do skutku doprowadziła”.

33. *Sprawozdanie z pracy katolicko-społecznej w diecezji przemyskiej za czas od sierpnia r. 1911, t. j. od „Kongresu Maryjańskiego”, urządzonego w Przemysku, do czerwca r. 1914*, KDP, 14 (1914), z. 6, s. 365: „[Związek Katolicko-Społeczny] zajmował się przygotowaniami do budowy kościoła w Górnem i przyczynił się dużo do sumiennego i wspaniałego ukończenia tegoż, tak że nasza świątynia jest zazdrością i podziwem całej okolicy”.

z Przemyśla. Do wybuchu I wojny światowej świątynia została wykończona i częściowo wyposażona³⁴.

Duży wkład w doposażenie kościoła miał Związek Katolicko-Społeczny. Znamienna jest tu relacja z 1914 r. o działalności tego zrzeszenia: „przyczynił się dużo do uporządkowania i przyozdobienia tej świątyni, chociaż jeszcze i w połowie nie jest tak, jak powinna być uporządkowana. Przeszkodą jedyną w tem jest tylko ubóstwo poczciwego i bogobojnego ludu. Staraniem Związku katolicko-społecznego kupiono piękne harmonijne dzwony, sprawiono organ 18 głosowy, 5 witraży bardzo pięknych, urządzenia do zakrystii, chrzcielnicę gotycką, stacye krzyżową w stylu gotyckim (obrazy na miedzi malowane w szkole sztuk pięknych w Krakowie przez jednego z profesorów), nabyto ambonę bardzo piękną, podobną do tej, jaka jest w katedrze Przemyskiej ruskiej, sprawiono bardzo piękny baldachim, dwa feretrony; sprawienie srebrnej w ogniu pozłacanej monstrancji, sprawienie ławek dębowych w stylu gotyckim a będzie ich 21, sprawienie balas dębowych przed wielkim ołtarzem i na chorze także styl gotycki, sprawienie pająka, wiecznej lampy gotyckiej i wiele innych a licznych rzeczy, wszystko to zasługa związku. (...) W końcu Związek katolicki mając na uwadze, że nie każdy wieśniak ma zegar w domu a jak ma to jakiś grat lichy i źle idący, ufundował ze składek dobrowolnie przez wszystkich na siebie nałożonych piękny z 4 cyferblatami zegar na wieży. Teraz zaś zajmuje się szkicami wielkiego i bocznych ołtarzy. Na wielki ołtarz może nam wystarczy pieniędzy, na boczne zaś będziemy żeбраć”³⁵.

Kościół w Górnicy był budowlą murowaną, neogotycką. Reprezentował typ pseudobazylikowy, trójnawowy, z płytkim transeptem bez kaplic. Posiadał główne wejście od północnego zachodu, ozdobione skromnym portalem i dwa boczne. Budowla wzniesiona została z czerwonej cegły na kamiennym cokole z profilowanym gzymsem. Była dekorowana elementami kamiennymi i ceglany. Na szczególną uwagę zasługiwały wysokie, liczne szkarpy opinające mury. Budowla miała stromy, łamany dach dwuspadowy kryty dachówką. W krzyżu kościoła na dachu znajdowała się sygnaturka. Nad wejściem głównym wzniosła się wysoka, czworoboczna, trójkondygnacyjna wieża z czterotarczowym zegarem, służąca jednocześnie za dzwonnice. Flankowały ją dwie wieloboczne baszty. Ich strzeliste hełmy zwieńczone zostały metalowymi krzyżami.

Na przedłużeniu nawy głównej umiejscowiono zamknięte pięciobocznie prezbiterium posiadające skarbiec i zakrystię. Nawa główna była trójprzęsłowa,

34. O budowie kościoła zob.: K. Ożóg, *Dzieje parafii Górno 1599-1999*, Górno-Rzeszów 1999, s. 98-112.

35. *Sprawozdanie z pracy katolicko-społecznej w diecezji przemyskiej*, s. 365-366.

a transept jednoprzęsłowy. Do obu naw bocznych przylegały niewielkie przedścionki. Chór muzyczny wsparł się na trzech ostrołukowych arkadach. Wnętrze rozjaśniło światło wpadające przez jedenaście okien witrażowych. Kościół posiadał sklepienie krzyżowo-żebrowe, w transepcie gwiaździste, a w zakończeniu prezbiterium półgwiaździste. Okna zostały wyposażone w l. 1913-1914 w witraże wykonane w zakładzie E. Ungera w Tarnowie: w prezbiterium, transepcie i wieży figuralne, a w nawach bocznych, zakrystii i skarbcu z motywami geometrycznymi.

Przed wybuchem I wojny światowej uzupełniono wyposażenie świątyni. W 1912 r. Maria Kida i Fryderyk Tupaj z Łowiska ufundowali dwa wielkie dzwony. W l. 1913-1914 stolarz Jan Kot z Trzebownika wykonał balaski, balustradę na chórze i meble zakrystyjne. W 1913 r. kościół wzbogacił się o neogotycką połączaną monstrancję wykonaną przez złotnika Bolesława Koszackiego z Leżajska, a ufundowaną przez Fryderyka Tupaja. Rok później wprowadzono stacje Drogi Krzyżowej. Wyposażenie ubogaciły 14-głosowe organy wykonane w lwowskiej firmie Mieczysława Janiszewskiego. Zakupiono je w 1913 r. za kwotę 8.000 koron. Interesujący był również klasycystyczny kielich z pierwszej połowy XIX w.³⁶

Koncepcja budowy murowanego kościoła parafialnego w Nienadówce pojawiła się pod koniec XIX w. Do budowy nowej świątyni zachęcił lokalną społeczność bp Ignacy Łobos, który wizytował parafię w r. 1885. W 1895 r. stary kościół rozebrano i przystąpiono do wznoszenia nowego. Budowę zajął się komitet pod kierunkiem proboszcza ks. Antoniego Momidłowskiego. Podstawowym budulcem była cegła wypalana w miejscowej cegielni. Projektantem świątyni był Franciszek Stażkiewicz z Rzeszowa, a kierownikiem budowy Karol Nikodemowicz z Głogowa Małopolskiego. Wmurowanie i poświęcenie kamienia węgielnego pod budowlę nastąpiło w dniu odpustu 24 sierpnia 1895 r.

Prace budowlane trwały dość krótko. Poświęcenia kościoła dokonał dnia 24 sierpnia 1897 r. ks. Jan Jędrzejowski. Z tej okazji biskup przesłał pismo, w którym odnotował: „Wielką radością napełniła serca nasze wiadomość, że za pomocą Bożą, dzięki staraniom i ofiarom Przewielebnego Ks. Jubilata i pobożnych parafian, stanęła nowa, wspaniała i trwała Świątynia Pańska w Nienadówce, która dnia 24 VIII b.r. na służbę i chwałę Bożą oddana będzie. Kościół ten piękny będzie jawnem przez wieki świadectwem Waszego przywiązania do wiary świętej katolickiej, Waszej gorliwości o chwałę Bożą, Waszej pobożności

36. M. Kwolek, *Kościół neogotycki w sąsiedztwie Sokołowa Małopolskiego*, AZS, 2 (2015), s. 57-58; K. Ożóg, *Dzieje parafii Górno 1599-1999*, s. 105-109; B. Walicki, *Zabytki Gminy Sokołów Małopolski*, Sokołów Małopolski 2014, s. 9-10.

i miłości ku Bogu”. Pięć lat później, w dniu 2 lipca 1902 r., kościół został konsekrowany przez bpa Karola Józefa Fischera. Patronem obiektu pozostał św. Bartłomiej³⁷.

Przy okazji konsekracji świątyni pisano o niej: „Kościół jest zbudowany z cegły nieotynkowanej (Rohbau) w stylu gotyckim, o trzech nawach z wieżą na froncie, w bardzo pięknym miejscu na wzgórku przy gościńcu. Trzy ołtarze gotyckie wieżyczkowe mają po kilka figur Świętych (...). W kaplicy do kościoła przyległej znajduje się pozostały ze starego kościoła bardzo miły ołtarzyk w stylu rokoko. W presbyteryum na ścianie wisi parę obrazów dobrego pędzla. Bardzo by się kościołowi przydały oszklenie okien szkłem t.zw. katedralnym, zastosowanie do stylu pomalowanie i niektóre zmiany we froncie wieży”³⁸.

Kościółowi parafialnemu w Nienadówce nadano styl neogotycki. Był halowy, trzynawowy. Nawy posiadały niemal równą długość; środkowa jest najszersza. Świątynię wzniesiono z czerwonej cegły na fundamentach z ciosowego kamienia. Murowane przypory zostały otynkowane. W kościele zaprojektowano sklepienie krzyżowo-żebrowe. W przedłużeniu nawy głównej znalazło się prezbiterium, a po jego obu stronach dwie zakrystie. W środku nawy bocznej od strony północnej umieszczono półokrągłą niszę na kaplicę, a od strony południowej kruchtę z wejściem bocznym. Świątynię wyposażono w szesnaście dużych i sześć mniejszych przypór obłożonych kamienną okładziną. Korpus budowli powiększyła wertykalnie smukła wieżyczka na sygnaturkę. Od wschodu przystawiona została do niego gruba, czworoboczna wieża z wejściem głównym. Cechą charakterystyczną kościoła były strzeliste hełmy wieży i wieżyczki. Dwuspadowy dach osłaniała początkowo czerwona dachówka. Samemu dachowi nad prezbiterium nadano kształt półokrągło-kopulasty, nad zakrystiami półokrągły. Nad kaplicą i wejściem bocznym zastosowano dach jednospadowy. Pod dachem zaprojektowano dookoła kościoła ozdobny gzyms³⁹.

W dniu 22 maja 1912 r., podczas wizytacji parafii, bp J. S. Pelczar zatroskał się o stan świątyni. Świadectwem tego był zapis w sprawozdaniu wizytacyjnym: „Trzy ołtarze gotyckie, wieżyczkowe, są ozdobione kilku ładnymi figurami Świętych. W kaplicy do kościoła przyległej znajduje się pozostały ze starego kościółka miły ołtarzyk w stylu rokoko. W presbyteryum na ścianie wisi parę

37. B. Walicki, *450 lat Parafii Nienadówka*, Rzeszów 2014, s. 32-33; E. Winiarski, *Nienadówka – rys historyczny parafii*, RS, 3 (2001), s. 149-150.

38. *Wizytacja kanoniczna dekanatu leżajskiego dokonana przez Najprzew. Ks. Biskupa Sufragana Karola Józefa Fischera r. 1902*, KDP, 2 (1902), z. 12, s. 475-476.

39. Archiwum Parafialne w Nienadówce, G. Mazur, *Kościół w Nienadówce*, passim, rps; B. Walicki, *Zabytki Gminy Sokołów Małopolski*, s. 13.

obrazów dobrego pędzla. Kościół ma sklepienie i posadzkę kamienną, lecz nie jest jeszcze pomalowany. Zakrystya kościoła dobrze zaopatrzona w sprzęty i szaty liturgiczne i inne utensilia kościelne. Cmentarz kościelny otoczony jest w części płotem z drzewa, w części żywopłotem, a nowa brama będzie już wnet wykończona. Mimo że niedawno wystawiony, potrzebuje już kościół ten restauracji z zewnątrz, wzmocnienia potrzebują także fundamenta kościelne. Snać cegła i kamień, do budowy użyte, były liche i podlegające łatwo działaniu temperatury⁴⁰.

Większość wyposażenia wykonał w stylu neogotyckim na początku XX w. rzeźbiarz Andrzej Lenik z Krosna. Szczególnym elementem wystroju były trzy neogotyckie ołtarze. Główny związany był z postacią patrona parafii. Boczne poświęcono Najświętszemu Sercu Pana Jezusa i Matce Bożej Różańcowej. Ołtarze zostały wykonane z drewna dębowego. W nowym kościele uwagę przykuwała barokowa chrzcielnica z 1790 r. wykonana z drewna lipowego, pochodząca jeszcze ze starego kościoła. Nadano jej kształt puszki na dekorowanej podstawie i zamknięto grupą Chrztu Chrystusa. Interesujące były też organy z r. 1872, które przykryto neogotycką obudową. Wśród cennych obrazów wskazywano barokowe malowidła św. Hieronima i Matki Bożej Karmiącej oraz rokokowe rzeźby z trzeciej ćwierci XVIII w.

Do wyposażenia należały też stacje Drogi Krzyżowej. Wykonał je w r. 1912 Władysław Stupiński z Przemyśla; ich fundatorem był Wojciech Ożóg. W 1913 r. do kościoła przybyły trzy pająki zakupione z fundacji Tomasza Prucnała i Agnieszki Nowińskiej oraz ze składek parafian. Artystyczne oszklenie wykonały w l. 1912-1914 Krakowskie Zakłady Witraży według projektu Stefana Matejki. Cztery witraże ufundowali: Jan Nowak, Agnieszka Nowińska oraz Zofia Ożóg z synem Wojciechem⁴¹.

Kościół parafialny w Medyni Głogowskiej⁴² powstał dzięki zaangażowaniu miejscowego wikariusza ks. Józefa Bigo. Była to budowla drewniana z murowanymi zakrystiami. Świątynia została poświęcona w dniu 26 listopada 1882 r.⁴³.

40. *Wizytacja kanoniczna dokonana przez J. E. Najprzew. Ks. Biskupa Ordynariusza w roku 1912*, KDP, 12 (1912), z. 7-8, s. 265.

41. M. Kwolek, *Kościół neogotycki*, s. 58; B. Walicki, *450 lat Parafii Nienadówka*, s. 33-35; tegoż, *Zabytki Gminy Sokółów Małopolski*, s. 14; *Katalog zabytków sztuki*, s. 93-94.

42. Jest to jedyna z ukazywanych tu świątyń, która nie zachowała się do dzisiejszego dnia. Spłonął on w czasie działań wojennych w dniu 27 lipca 1944 r. Por. *Schematyzm jubileuszowy Diecezji Rzeszowskiej. Stan z dnia 1.12.2016 r.*, Rzeszów 2017, s. 996.

43. AAPrz, teczka: „Parafia Medynia Głogowska – 1”, sygn. 162/1, *Memoriale continens quaestiones, ad quas R. R. Curati responsiones in scripto dare, easque subscribere tenentur 1882*. Por. *Leksykon drewnianej architektury sakralnej województwa podkarpackiego*, red. K. Zieliński, Rzeszów 2015, s. 371; *Katalog zabytków sztuki*, s. 92.

W 1902 r. notowano o tej budowli lakonicznie: „Kościół tu drewniany, nowy, w czasie ostatniej wizytacji r. 1885 przez ś. p. ks. Biskupa Ignacego Łobosa konsekrowany, obszerny”⁴⁴.

Garść informacji o kościele medyńskim zawierało też sprawozdanie wizytacyjne z 1912 r.: „Pierwszy kościół z drzewa (...) spłonął w roku 1872. Dzisiejszy kościół jest również z drzewa, wybudowany w roku 1882, a konsekrowany w r. 1885 przez ks. Ignacego Łobosa, biskupa-sufragana przemyskiego. Jest dość obszerny, pomalowany i dobrze utrzymany. Wspomnienia godnych osobliwości w nim nie ma”⁴⁵.

Kościół parafialny w Stobiernej wzniesiony został w 1891 r. Było to konieczne z uwagi na to, że w dniu 7 kwietnia 1890 r. spłonęła dotychczasowa świątynia⁴⁶. O wzniesienie nowego kościoła zatroszczył się proboszcz ks. Stanisław Nyrkowski. Inwestycję sfinalizowano bardzo szybko. Finansowanie zapewniły dobrowolne ofiary wiernych, datki konkurencyjne i zbiórki. Budowę zakończono już w r. 1891. Do dziś świadczą o tym napis na ścianie frontowej świątyni: „Ktokolwiek będzie się modlił na tem miejscu wysłuhaj [*sic!*] go Panie, a bądź miłościw R.P. 1891”. O wydarzeniu pisała również prasa rzeszowska z dnia 6 grudnia 1891 r.⁴⁷ W dniu 31 maja 1899 r. bp J. S. Pelczar konsekrował kościół⁴⁸. Oczywiście wykończenie budynku oraz uzupełnianie sprzętów trwało jeszcze przez kilka następnych lat. Wśród sprzętów znalazło się kilka uratowanych z dawnej świątyni; inne trzeba było jednak powoli i wytrwale kompletować⁴⁹.

Kościół usytuowano na wzgórzu w centrum wsi. Zaplanowano go jako budowlę neogotycką. Niestety, nie jest znany jego projektant⁵⁰. Materiałem budowlanym była czerwona cegła. Świątyni nadano wezwanie Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny. Szczególny element wyposażenia stanowiła późnogotycka figura Matki Bożej z dzieciątkiem datowana na XVI stulecie. Bardzo oryginalna była też drewniana ambona, której nadano kształt rybackiej łodzi⁵¹.

44. *Wizytacja kanoniczna dekanatu leżajskiego dokonana przez Najprzew. Ks. Biskupa Sufragana Karola Józefa Fischera r. 1902*, s. 475.

45. *Wizytacja kanoniczna dokonana przez J. E. Najprzew. Ks. Biskupa Ordynariusza w roku 1912*, s. 262.

46. B. Urban, S. Wnęk, *Stobierna w latach 1409-1914. Zarys dziejów*, Rzeszów 1998, s. 16-17.

47. *Kronika*, „Gazeta Rzeszowska”, 1 (1891), nr 46, s. 3.

48. B. Urban, S. Wnęk, *Z dziejów parafii Stobierna w latach 1789-1999*, Stobierna 1999, s. 42.

49. B. Walicki, *Fundacja mszalna pamięci ks. Stanisława Nyrkowskiego*, RK, 13 (2013), s. 105-106.

50. B. Urban, S. Wnęk, *Z dziejów parafii Stobierna w latach 1789-1999*, Stobierna 1999, s. 40.

51. S. Kłos, *Rzeszów i okolice*, Krosno 2003, s. 104-105; [J. Pastuszczak, W. Sierżęga], *W gminie Trzebownisko*, Krosno 2002, s. 84.

Motywów powstania obecnego kościoła parafialnego w Trzebosi upatrywać należy w potrzebach trzeboskiej parafii, których nie zaspokajał stary kościół. Jak podaje kronika parafialna: „Uchwałą przeto komitetu parafialnego zapadłą w marcu 1855 r. postanowiono budować nowy kościół”. Jak odnotowano: „Sprawa ta jednakże leniwo naprzód postępowała. Dopiero za śp. proboszcza księdza Franciszka Lorenca, na mocy rozprawy konkurencyjnej z dnia 27 września 1885 r. postanowiono wybudować nowy kościół na podmurowaniu za cenę 15650 złr 90 ct. Ostatecznie po porozumieniu się z p. Szymonem Mindowiczem z Sienawy, budowniczym kościołów, postanowiono zbudować kościół murowany za powyższą cenę i oddano temuż budowniczemu przedsiębiorstwo tejeż budowy mocą ugody z 1887 roku”⁵². W sierpniu 1887 r. poświęcono kamień węgielny pod świątynię. W tym samym roku prace budowlane pozwoliły na wzniesienie murów do 5 m wysokości⁵³.

Świątynię konsekrował w 1902 r. bp K. J. Fischer. W sprawozdaniu wizytacyjnym wzmiankowano: „W dniu śś. Apostołów [Piotra i Pawła] konsekrował ks. Biskup tutejszy kościół nowy, r. 1888 wzniesiony. Kościół nosi tytuł niezwykły, mianowicie Opatrzności Bożej, obraz wielkiego ołtarza przedstawia Pana Jezusa rozmnażającego chleby i odpust jest w Niedzielę VI po Świątkach [Zesłaniu Ducha Świętego], w którą się czyta Ewangelię o rozmnożeniu chleba. Jest w tem myśl rzewna: lud ubogi na piaskach ucieka się do Boskiej Opatrzności. Kościół jest murowany, nie sklepiony i bez stylu, którego brak stosownie pomalowanie mogłoby częściowo zastąpić; parafianie starają się o nie”⁵⁴.

Ołtarz główny datowano na drugą połowę XIX w. Był architektoniczny, dwukondygnacyjny, trójosiowy. Posiadał złocenia i ornamenty barokowe. Na zasuwie umieszczono obrazy na płótnie ukazujące Świętą Rodzinę i Opatrzność Bożą malowane przez J. Tabińskiego. Wykonanie ołtarza kosztowało 1.707 złr. Konsekrował go w 1902 r. bp K. J. Fischer. Pierwotnie w kościele znajdowały się dwa ołtarze boczne: Matki Bożej Różańcowej i Serca Pana Jezusa z drugiej połowy XIX w. Pierwszy posiadał wizerunki Matki Bożej Różańcowej i św. Walentego; kosztował 542 zł 50 ct. Drugi zawierał obrazy Serca Jezusowego i Pietę; kosztował 376 złr 90 ct. Z drugiej połowy XIX w. pochodziła też ambona z polichromowanego, pozłacanego drewna. Chór muzyczny wykonano

52. Archiwum Parafialne w Trzebosi [dalej: APT], Kronika parafii w Trzebosi. Opis Kościoła i Plebanii ze wszystkimi należytościami w Trzebosi Roku 1795, b.s.

53. *Ofiary i dary na uświetnienie służby Bożej i restaurację kościołów i budynków plebańskich złożone w r. 1887*, „Kurenda Konsystorza biskupiego obrządku łacińskiego”, 1890, nr VI, s. 112.

54. *Wizytacja kanoniczna dekanatu leżajskiego dokonana przez Najprzew. Ks. Biskupa Sufragana Karola Józefa Fischera r. 1902*, s. 475.

w końcu XIX w., podobnie datowano prospekt organowy autorstwa Stanisława Janika z Krosna. Wartość instrumentu oszacowano na kwotę 1.400 złr⁵⁵.

Wzniesienie samej budowli nie zakończyło prac nad upiększaniem kościoła. W 1888 r. Jan Tarnawski z Białobrzegów dokonał złocenia ołtarzy. Kościół wyposażono też w ambonę, ławki i konfesjonały. Dekadę później komitet parafialny uchwalił odnowienie budowli. Jednym z elementów restauracji kościoła było pokrycie dachu blachą. Planowano też przebudować róg świątyni od strony południowo-zachodniej na nowym cementowym fundamencie. Ostatecznie jednak w 1905 r. wzmocniono tylko fundamenty w osłabionych miejscach, zaprowadzając betonowe szkarpy. Równocześnie zamurowano szpary w ścianach i na suficie, całą świątynię pobielono, a wewnątrz ułożono posadzkę kamionkową. Nieco wcześniej, w r. 1904, proboszcz ks. Józef Szpila wznosił przy kościele grotę z kamienną figurą Matki Bożej z Lourdes; była to fundacja Wojciecha Marcińca z Bud Łącuckich. W tym samym roku dokonano zakupu dzwonu, ważącego 547 kg⁵⁶.

Samą świątynię wzniesiono na małym pagórku, w miejscu odsuniętym nieco od głównej części wsi. Budowlę rozplanowano jak trzynawową bazylikę. Nad bryłę kościoła wybiła się smukła sygnaturka. Wnętrze świątyni podzielono na trzy części, oddzielając nawę główną od bocznych za pomocą ośmiu filarów. Na zachodniej stronie budowli umieszczony został chór, rozciągający się na całej jej szerokości. W wydzielonym prezbiterium ulokowano główny ołtarz wykonany z drzewa. Ozdobiły go dwa obrazy autorstwa Stanisława Tabińskiego przedstawiające Najświętszą Rodzinę i Bożą Opatrzność. Nawy boczne zamknięte zostały przez ściany, przy których ustawiono mniejsze ołtarze: Serca Pana Jezusa i Matki Bożej Różańcowej, z małym wizerunkiem Matki Boskiej Bolesnej. Na szczególną uwagę zasługiwał barokowy krucyfik datowany na przełom XVII i XVIII w.⁵⁷.

Kościół parafialny w Kamieniu wybudowano w l. 1896-1900 według projektu Teodora Talowskiego. Motywem tego dzieła były wydarzenia związane ze złotym jubileuszem kapłaństwa proboszcza w Jeżowie ks. Walentego Padowicza w dniu 21 września 1890 r. Wówczas to rodak jeżowski ks. dr Józef Rychlak

55. APT, Kronika parafii w Trzebosi, b.s.; zbiory autora, Załącznik do decyzji o wpisie wyposażenia i wystroju kościoła parafialnego w Trzebosi do rejestru zabytków ruchomych województwa podkarpackiego [kopia].

56. APT, Kronika parafii w Trzebosi, b.s.; Z. Bielak, *Zarys dziejów wsi puszczańskiej Trzeboś (XVII-XX w.)*, Rzeszów 2003, s. 25-26; L. Walicki, B. Walicki, *Rys historyczny parafii i kościołów w Trzebosi*, RS, 2 (2000), s. 93-94; B. Walicki, *Zabytki Gminy Sokołów Małopolski*, s. 25-26.

57. *Katalog zabytków sztuki*, s. 101; L. Walicki, B. Walicki, *Rys historyczny parafii i kościołów w Trzebosi*, s. 96-97; B. Walicki, *Zabytki Gminy Sokołów Małopolski*, s. 26-28.

z Krakowa poddał myśl budowy świątyni. Mieszkańcy Kamienia postanowili wówczas postarać się o kaplicę we własnej miejscowości. 28 lutego 1891 r. ukonstytuował się Komitet Budowy Kościoła. W dniu 31 marca 1891 r. Rada Gminy Kamień podjęła uchwałę mówiącą o wzniesieniu świątyni⁵⁸.

Kamień węgielny pod przyszłą budowlę poświęcono w sierpniu 1895 r. Już wówczas mury sięgnęły wysokości 2 m. Samemu obrzędowi przewodniczył delegat biskupi, dziekan rudnicki ks. Tomasz Grodecki. Później celebrowana była Eucharystia, będąca pierwszą Mszą św. w historii sprawowaną na terenie Kamienia. Przewodniczył jej proboszcz jeżowski ks. Władysław Lechowicz, a kazanie wygłosił były wikariusz parafii w Jeżowie ks. Antoni Kostecki. Główne prace budowlane zakończono w 1899 r. Poświęcenia kościoła dokonał w dniu 2 grudnia 1900 r. ks. Jan Milczanowski. Nadano mu zarazem wezwanie Najświętszego Serca Pana Jezusa⁵⁹.

Świątynia została konsekrowana w sobotę 15 czerwca 1901 r. przez bpa K. J. Fischera⁶⁰. Sprawowanej później sumie przewodniczył wicedziekan leżajski ks. Jan Łokietek z Medyni, a słowo Boże przepowiadał katecheta sokołowski ks. Wojciech Karaś⁶¹. W tym to czasie, przy okazji wizytacji kanonicznej parafii, pisano: „Kościół nowy, obszerny, murowany z cegieł i ciosami zdobny, w stylu gotyckim, według planów szczerwie znanego architekta, p. Teodora Talowskiego, jeszcze nie zupełnie wykończony. Kościół wzniosła gmina kosztem kilkadziesiąt tysięcy na gruncie, darowanym przez hrabinę Maryę Ressegnier z Niska, która gorliwie opiekuje się budową i przyjęła patronat kościoła”⁶².

W dniu 27 października 1905 r. zakupiono do świątyni cztery dzwony. Stało się to dzięki zabiegom gminy Kamień. Na ten cel wydatkowano kwotę 5.968 koron. Poświęcenia dzwonów dokonał ks. Jakub Federkiewicz z Przemyśla. Nadano im imiona: Michał, Ignacy, Stanisław i Serce Pana Jezusa. Innym ważnym wydarzeniem w dziejach kościoła było zainstalowanie w nim głównego ołtarza; miało to miejsce w 1910 r. Ołtarz zawierał wizerunek objawienia się Serca Jezusowego św. Marii Małgorzacie. Nastawę obiektu ozdobiły też figury ukazujące znaną scenę: postacie kolatora Oliwiera Ressegniera, proboszcza ks. Pawła

58. M. Story, *Duszpasterstwo przy parafii Kamień k./Rudnika nad Sanem w latach 1907-1939*, Kamień 2005, s. 16-17.

59. Tamże, s. 82-83.

60. AAPrz, teczka: „Parafia Kamień – 1”, sygn. 105/1, Odpis wierzytelny dokumentu erekcyjnego parafii Kamień z 4 września 1907 r.

61. B. Walicki, *Wizytacja dekanatu rudnickiego przez bpa Karola Józefa Fischera w 1901 roku w świetle „Kroniki Diecezji Przemyskiej”*, RS, 8 (2011), s. 213-216.

62. *Wizyta kanoniczna Dekanatu Rudnickiego w r. 1901 dokonana przez Najprzew. X. Biskupa Sufragana Karola Józefa Fischera (Ciąg dalszy)*, KDP, 1 (1901), z. 11, s. 410.

Malinowskiego, leśniczego Karola Pawlika – nadzorcy budowy budowli oraz kobiety z dziećmi, którzy adorowali Zbawiciela ukazującego swoje serce⁶³.

O kościele zapisano w 1911 r.: „W roku 1891 mieszkańcy Kamienia za zgodą proboszczów w Górnem i Jeżowem a za wiedzą biskupa przemyskiego Łukasza Soleckiego postanowili ze składek wybudować własny kościół. Jakoż w roku 1901 stanął w Kamieniu kościół dziś już prawie wykończony, a w roku 1907 erygowano w tej wiosce samoistną parafię. (...) Kościół jest obszerny, mury z cegieł i ciosu w stylu gotyckim według planów Talowskiego. Grunt pod kościół darowała hrabina Marya Ressegnier z Niska i ona też przyjęła patronat. Leżący na wzniesieniu wśród pięknej doliny jest kościół w Kamieniu prawdziwą ozdobą krajobrazu. Otacza go obszerny cmentarz, otoczony wokoło płotem”⁶⁴.

Świątynię kamienną zaprojektowano jako budowlę trzynawową, halową. Nadano jej krótki, trójprzęsłowy korpus, który nieco poszerzono krótkim transeptem. Materiałem budowlanym była cegła. Wieżyczkę na sygnaturkę, którą zakończono niewielką kopułką z krzyżem, umieszczono na skrzyżowaniu naw. Charakterystyczny był front kościoła zwrócony w stronę drogi. Na fasadzie znalazło się miejsce na wielki krucyfik. Zasłania on częściowo wielkie okno wypełnione maswerkim. Otwór okienny wraz z głównym wejściem do świątyni włożono w wielką, ostrołukową płyciznę. Zarówno ścianę frontową, jak i ściany transeptu ozdobiono szczytami z kilkoma sterczynami. W ścianach bocznych rozplanowano wąskie, wysokie okna, zakończone łagodnymi łukami. Cały gmach przykryto dwuspadowym dachem z czerwonej dachówki⁶⁵.

Według tradycji kościół parafialny w Wólce Niedźwiedzkiej sięga swoimi początkami drugiej połowy XVI w., kiedy to został wzniesiony w Woli Zarczyckiej z fundacji króla Stefana Batorego. Został on konsekrowany w 1611 r. pod wezwaniem Przemienienia Pańskiego⁶⁶. Jako materiał budowlany posłużyło drewno modrzewiowe. Świątynia była kryta drewnianym gontem. W r. 1912 tamtejszy proboszcz ks. Józef Gryziecki w porozumieniu z miejscowym komitetem parafialnym sprzedał kościół Wólce Niedźwiedzkiej. Z tej racji uiszczono zapłatę w wysokości 2.000 koron. Wzniesienie świątyni w Wólce

63. M. Story, *Duszpasterstwo przy parafii Kamień k./Rudnika nad Sanem w latach 1907-1939*, s. 87-89.

64. *Sprawozdanie z wizytacji kanonicznej, której dokonał w tym roku J. E. ks. Biskup J. S. Pelczar w dekanacie rudnickim*, s. 523.

65. M. Kwolek, *Kościół neogotycki*, s. 58.

66. AAPrz,teczka: „Parafia Wola Zarczycka – 1”, sygn. 305/1, Inwentarz Parafii rzym.-kat. w Woli Zarczyckiej 1935. Por. *Wola Zarczycka. Streszczona Kronika kościelna na zakończenie Trzeciego stulecia [sic!] przez ks. Maryana Podgórskiego*, w: *Jubileusz kościoła w Woli Zarczyckiej 1912-2012*, Rzeszów 2012, s. 15, 33-28.

Niedźwiedzkiej i związane z tym różne prace kosztowały dodatkowo 13.000 koron⁶⁷. Razem z kościołem przeniesiono do Wólki Niedźwiedzkiej jego wyposażenie. Dotyczyło to m.in. trzech ołtarzy z drzewa lipowego. W 1913 r. kościół na nowo konsekrowano i nadano mu nowe wezwanie Najświętszej Maryi Panny Królowej Korony Polskiej⁶⁸.

Nieco światła na budowę świątyni w Wólce Niedźwiedzkiej rzuca dokument z 10 kwietnia 1916 r. W piśmie datowanym na ten dzień mieszkańcy Wólki Niedźwiedzkiej i części Wólki Sokołowskiej wyjawiali swoje intencje i motywy: „Kiedy była koronacja obrazu Matki Boskiej w Rzeszowie, Najprzewielebniejszy Ksiądz Biskup Sufragan Fischer powiedział do ludu na kazaniu, że te gminy, które są oddalone więcej jak 5 km od kościoła parafialnego, jeżeli mają z czego, mogą stawiać kościoły w swoich gminach, a dostaną ekspozytury. Pobudzeni i zachęceni wielkim słowem arcybiskupowskim Najprzewielebniejszego Księdza Biskupa, a otrzymawszy pozwolenie od ówczesnego proboszcza naszego w Sokołowie śp. Ks. Franciszka Stankiewicza wzięliśmy się energicznie do pracy i z Bożą pomocą wystawiliśmy kościółek na chwałę Pana Boga, a nam na pożytek dusz i wierzymy mocno, że nasza gorąca prośba znajdzie poparcie, gdyż w przeciwnym razie nasza mozolna praca musiałaby iść na marne”⁶⁹.

Sprawozdanie z 1914 r. przypisuje inicjatywę i dzieło wzniesienia świątyni w Wólce Niedźwiedzkiej sokołowskiemu oddziałowi Związku Katolicko-Społecznego. Odnotowano wówczas bowiem: „W Wólce Leżajskiej wybudowano kościółek drewniany pod wezwaniem N. M. P. Królowej Korony Polskiej. Sprawiono najpotrzebniejsze szaty i naczynia liturgiczne. Zbierają się też składki na budowę mieszkania dla przyszłego ks. Ekspozyta”⁷⁰.

Po przeniesieniu kościoła z Woli Zarczyckiej do Wólki Niedźwiedzkiej budowla została znacznie przekształcona, w tym także podwyższona o 2 m. Nawa zajmowała powierzchnię zbliżoną do kwadratu. Prezbiterium było zamknięte trójbocznie. Zakrystia znajdowała się od strony północnej, słupowy przedsionek od zachodu, a kruchta od południa. Dach był jednokalenicowy, dwuspadowy. Miejsce dawnego gontu zajęła czerwona dachówka. Ponadto

67. AAPrz, teczka: „Parafia Wólka Niedźwiedzka – 1”, sygn. 306/1, Inwentarz kościoła i plebanii w Wólce Niedźwiedzkiej 1921.

68. R. Brykowski, *Drewniana architektura kościelna diecezji przemyskiej*, „Nasza Przeszłość”, 1976, nr 46, s. 99; *Leksykon drewnianej architektury sakralnej Podkarpacia*, t. II: M-Ż, red. K. Zieliński, Rzeszów 2011, s. 138.

69. AAPrz, sygn. 306/1, Pismo mieszkańców Wólki Niedźwiedzkiej i części Wólki Sokołowskiej do Konsystorza Biskupiego w Przemyślu z 10 kwietnia 1916 r.

70. *Sprawozdanie z pracy katolicko-społecznej w diecezji przemyskiej*, s. 305.

położono w kościele cementową posadzkę. Ściany zewnętrzne budynku zostały oszalowane deskami. Duże zasługi w tym dziele miał ekspozyt ks. Ignacy Kania.

Kościół wólczański był budową drewnianą na kamiennym podmurowaniu. Posiadał konstrukcję zrębową. Jego ściany zostały wzmocnione lisicami. Świątynię zaprojektowano jako jednonawową, a jej korpus rozplanowano na rzucie prostokąta. Belkę tęczową oparto na profilowanych kroksztynach. Sufit z fasetą przechodził w zaskrzypienia, które wsparty się na słupach połączonych spłaszczonymi łukami. Dach nad nawą ozdobiono sześcioboczną, ażurową wieżyczką na sygnaturkę, obitą żelazną blachą. Zastosowano na niej cebulasty hełm, który wieńczy żelazny, kuty dekoracyjnie krzyż. W przybudówce zastosowano dwoje drzwi, a także drewniane powałę i podłogę⁷¹.

Według inwentarza z 1921 r. najważniejszym elementem wyposażenia kościoła były drewniane ołtarze. Wielki ołtarz posiadał malowidło Najświętszej Maryi Panny powstałe po 1907 r. i zasuwany wizerunek Przemienienia Pańskiego namalowany w 1881 r. przez nieznanego z imienia Karpenuka z Przemyśla. Sam ołtarz datowano na r. 1630. Według tradycji jego fundatorami byli: podstarości leżajski Kasper Głuchowski i wójt z Woli Zarczyckiej Stanisław Marchocki. Antependium wykonane zostało w 1824 r.; jego autorstwo przypisywano malarzowi leżajskiemu Zachariaszowi Chodzińskiemu.

Dwa ołtarze boczne powstały w pierwszej połowie XVII w. Nastawę jednego z nich ozdobił obraz Matki Bożej, a drugiego obraz św. Józefa. Oba wizerunki zostały wykonane na cynkowej, poślacanej blasze. W r. 1919 na polecenie ks. Ignacego Kani ołtarze zostały oczyszczone i pozłoczone. Prace te wykonał malarz i rzeźbiarz leżajski, nieznanego z imienia Rydz. Ważnymi elementami wyposażenia były drewniany konfesjonał oraz barokowa ambona z drugiej połowy XVII w. z wielobocznym korpusem i baldachimem, zakupiona wraz ze świątynią. Podobnie było w przypadku barokowej chrzcielnicy rzeźbionej w drewnie, która przedstawiała scenę chrztu Pana Jezusa w Jordanie, a którą datowano na pierwszą połowę XVIII w. Ściany kościelne udekorowano obrazami; zawieszono na nich też stacje Drogi Krzyżowej zaprowadzone kanonicznie na mocy dekretu z dnia 30 marca 1919 r.⁷².

71. B. Walicki, *Zabytki Gminy Sokółów Małopolski*, s. 29; Zbiory Urzędu Gminy i Miasta w Sokółowie Małopolskim, I. Kunysz, Gminny program opieki nad zabytkami Miasta i Gminy Sokółów Małopolski na lata 2011-2015, Rzeszów 2011, s. 28, mps.

72. AAPrz, sygn. 306/1, Inwentarz kościoła i plebanii w Wólce Niedźwiedzkiej 1921; *Katalog zabytków sztuki*, s. 106-107; *Leksykon drewnianej architektury sakralnej województwa podkarpackiego*, s. 314; B. Walicki, *Kościół parafialny w Wólce Niedźwiedzkiej*, AZS, 2 (2015), s. 55-56.

CHURCHES IN THE DECANATE OF SOKOŁÓW IN THE INTERWAR PERIOD

Summary

The decanate of Sokołów was formed in 1921. Till 1939 there were eight parishes in it: Górnio, Kamień, Medynia Głogowska, Nienadówka, Sokołów Małopolski, Stobierna and Wólka Niedźwiedzka. On this area, there were eight parochial churches and one filial, seven made of brick and two wooden. Two churches, in Górnio and Sokołów Małopolski were built on the edge of interwar period. Some of these temples were partly destroyed during the first world war. Up to 1939 new churches were finished and all of them got the full furnishing. The priests took care of all these high places together with the prominent help and involvement of congregation, even those, who lived on emigration.

Słowa kluczowe: dekanat sokołowski, kościoły, architektura sakralna, okres międzywojenny

Key words: deanery of Sokołów, churches, sacral architecture, interwar period

BIBLIOGRAFIA

Źródła archiwalne

Archiwum Archidiecezjalne w Przemyślu

Teczka: „Dekanat Sokołowski – 1”, sygn. XXX/1

Teczka: „Parafia Kamień – 1”, sygn. 105/1

Teczka: „Parafia Medynia Głogowska – 1”, sygn. 162/1

Teczka: „Parafia Sokołów – 1”, sygn. 244/1

Teczka: „Parafia Wola Zarczycka – 1”, sygn. 305/1

Teczka: „Parafia Wólka Niedźwiedzka – 1”, sygn. 306/1

Archiwum Parafialne w Nienadówce

Mazur G., Kościół w Nienadówce

Archiwum Parafialne w Sokołowie Małopolskim

Księga przychodów i wydatków oraz rozmaitych zapisek od roku 1869 kościoła

Św. Ducha w Sokołowie koło Rzeszowa

Pamiętnik parafii sokołowskiej

Archiwum Parafialne w Trzebosi

Kronika parafii w Trzebosi. Opis Kościoła i Plebanii ze wszystkimi należyciami w Trzebosi Roku 1795

Zbiory Urzędu gminy i Miasta w Sokołowie Małopolskim

I. Kunysz, Gminny program opieki nad zabytkami Miasta i Gminy Sokołów Małopolski na lata 2011-2015, Rzeszów 2011, mps

Zbiory autora

Formulare erigendae et documentum erectae Sacre Viae Crucis, Sokołów 1943
Inwentarz majątku nieruchomości i ruchomego, to jest wszystkich przyborów i aparatów należących do funduszu małego kościoła na placu Św. Ducha w Sokołowie pod Rzeszowem sporządzony w maju 1924 r.

Statut Komitetu Mieszkańskiego Kościoła Św. Ducha w Sokołowie koło Rzeszowa

Załącznik do decyzji o wpisie wyposażenia i wystroju kościoła parafialnego w Trzebosi do rejestru zabytków ruchomych województwa podkarpackiego [kopia]

Źródła drukowane

Elenchus Cleri Dioeceseos rit. lat. Premisliensis pro anno Domini 1921, Premisliae MCMXXI

Elenchus Cleri Dioeceseos rit. lat. Premisliensis pro anno Domini 1924, Premisliae MCMXXIV

Lauri [L.], *Dekret Nuncjatury Apostolskiej o nowych granicach diecezji przemyskiej o. ł.*, „Kronika Diecezji Przemyskiej”, 25 (1925), z. 11

Ofiary i dary na uświetnienie służby Bożej i restaurację kościołów i budynków plebańskich złożone w r. 1887, „Kurenda Konsystorza biskupiego obrządku łacińskiego”, 1890, nr VI

Schematismus universi venerabilis Cleri saecularis et regularis Dioecesis Premisliensis pro anno Domini 1926, Premisliae MCMXXXVI

Schematismus universi venerabilis Cleri saecularis et regularis Dioecesis Premisliensis pro anno Domini 1932, Premisliae MCMXXXII

Schematyzm Diecezji Przemyskiej ob. łac. na rok 1938, Przemyśl 1938

Schematyzm jubileuszowy Diecezji Rzeszowskiej. Stan z dnia 1.12.2016 r., Rzeszów 2017

- Sprawozdanie z działalności Związku katolicko-społecznego i połączonych z nim Bractwa N. M. P. Król. Kor. Pol. w diecezji przemyskiej*, „Kronika Diecezji Przemyskiej”, 11 (1911), z. 7-8
- Sprawozdanie z pracy katolicko-społecznej w diecezji przemyskiej za czas od sierpnia r. 1911, t. j. od „Kongresu Maryańskiego”, urządzonych w Przemyśle, do czerwca r. 1914*, „Kronika Diecezji Przemyskiej”, 14 (1914), z. 6
- Sprawozdanie z wizytacji kanonicznej, której dokonał w tym roku J. E. ks. Biskup J. S. Pelczar w dekanacie rudnickim*, „Kronika Diecezji Przemyskiej”, 11 (1911), z. 9
- Wizyta kanoniczna Dekanatu Rudnickiego w r. 1901 dokonana przez Najprzew. X. Biskupa Sufragana Karola Józefa Fischera (Ciąg dalszy)*, „Kronika Diecezji Przemyskiej”, 1 (1901), z. 11
- Wizytacja kanoniczna dekanatu leżajskiego dokonana przez Najprzew. Ks. Biskupa Sufragana Karola Józefa Fischera r. 1902*, „Kronika Diecezji Przemyskiej”, 2 (1901), z. 12
- Wizytacja kanoniczna dokonana przez J. E. Najprzew. Ks. Biskupa Ordynariusza w roku 1912*, „Kronika Diecezji Przemyskiej”, 12 (1912), z. 7-8
- Zmiany na stanowiskach i urzędach duchownych*, „Kronika Diecezji Przemyskiej”, 21 (1921), z. 4-6; toż, „Kronika Diecezji Przemyskiej”, 22 (1922), z. 3-4

Opracowania

- Bielak Z., *Zarys dziejów wsi puszczańskiej Trzeboś (XVII-XX w.)*, Rzeszów 2003
- Brykowski R., *Drewniana architektura kościelna diecezji przemyskiej*, „Nasza Przyszłość”, 1976, nr 46
- Katalog zabytków sztuki, t. III: Województwo rzeszowskie, z. 4: Leżajsk, Sokołów Małopolski i okolice*, [cz.]: Tekst, oprac. Śnieżyńska-Stolotowa E., Stolot F., Warszawa 1989
- Kłos S., *Rzeszów i okolice*, Krosno 2003
- Koziaż J., *Dekanat sokołowski*, w: Bartnik P., Koziaż J., *Dekanaty leżajski i sokołowski w latach okupacji hitlerowskiej*, Przemyśl 1992
- Kwolek M., *Kościół parafialny w Sokołowie Małopolskim jako przykład budowli neogotyckiej*, „Rocznik Sokołowski”, 4 (2002)
- Leksykon drewnianej architektury sakralnej Podkarpacia, t. II: M-Ż*, red. Zieliński K., Rzeszów 2011
- Leksykon drewnianej architektury sakralnej województwa podkarpackiego*, red. Zieliński K., Rzeszów 2015
- Ożóg K., *Dzieje parafii Górnio 1599-1999*, Górnio-Rzeszów 1999

- [Pastuszczyk J., Sierżęga W.], *W gminie Trzebowno*, Krosno 2002
- Story M., *Duszpasterstwo przy parafii Kamień k./Rudnika nad Sanem w latach 1907-1939*, Kamień 2005
- Urban B., Wnęk S., *Stobierna w latach 1409-1914. Zarys dziejów*, Rzeszów 1998
- Urban B., Wnęk S., *Z dziejów parafii Stobierna w latach 1789-1999*, Stobierna 1999
- Walicki B., *450 lat Parafii Nienadówka*, Rzeszów 2014
- Walicki B., *Dekanat rudnicki podczas wizytacji biskupa Józefa Sebastiana Pelczara w 1911 roku*, „*Studia Regionalne*”, 2 (2008)
- Walicki B., *Emigracja w dekanacie sokołowskim przed II wojną światową*, „*Studia Polonijne*”, 33 (2012)
- Walicki B., *Fundacja mszalna pamięci ks. Stanisława Nyrkowskiego*, „*Rocznik Kolbuszowski*”, 13 (2013)
- Walicki B., *Komitet Mieszkański Kościoła Ducha świętego w Sokołowie w świetle swoich statutów*, „*Rocznik Sokołowski*”, 12 (2015)
- Walicki B., *Ks. Szczepan Szydelski – odnowiciel kościoła pw. Ducha świętego w Sokołowie Małopolskim*, w: *Ks. Szczepan Szydelski (1872-1967). Duszpasterz, uczonec, działacz społeczny*, red. Walicki B., Zych S., Sokołów Małopolski 2015
- Walicki B., *Parafia pw. św. Jana Chrzciciela w Sokołowie Małopolskim w okresie międzywojennym*, Kolbuszowa 2010
- Walicki B., *Wizytacja dekanatu rudnickiego przez bpa Karola Józefa Fischera w 1901 roku w świetle „Kroniki Diecezji Przemyskiej”*, „*Rocznik Sokołowski*”, 8 (2011)
- Walicki B., *Z dziejów sokołowskiego kościoła parafialnego*, w: *Kościół neogotycki w Sokołowie Małopolskim*, red. Prucnal J., Walicki B., Sokołów Małopolski 2008
- Walicki B., *Zabytki Gminy Sokołów Małopolski*, Sokołów Małopolski 2014
- Walicki B., *Związek Katolicko-Społeczny w dekanacie leżajskim*, „*Rocznik Sokołowski*”, 12 (2015)
- Walicki L., Walicki B., *Rys historyczny parafii i kościołów w Trzebosi*, „*Rocznik Sokołowski*”, 2 (2000)
- Winiarski E., *Nienadówka – rys historyczny parafii*, „*Rocznik Sokołowski*”, 3 (2001)
- Wola Zarczycka. Streszczona Kronika kościelna na zakończenie Trzeciego stulecia przez ks. Maryana Podgórskiego*, w: *Jubileusz kościoła w Woli Zarczyckiej 1912-2012*, Rzeszów 2012

Prasa

Kronika, „Gazeta Rzeszowska”, 1 (1891), nr 46

Kwolek M., *Architektura kościoła sanktuaryjnego w Sokołowie Małopolskim*, „Almanach Ziemi Sokołowskiej”, 1 (2014)

Kwolek M., *Kościół neogotycki w sąsiedztwie Sokołowa Małopolskiego*, „Almanach Ziemi Sokołowskiej”, 2 (2015)

Kwolek M., *Wnętrze kościoła sanktuaryjnego w Sokołowie Małopolskim*, „Almanach Ziemi Sokołowskiej”, 1 (2014)

Ożóg Ł., *Historia z pamiętnika*, „Almanach Ziemi Sokołowskiej”, 2 (2015),

Walicki B., *Budowa kościoła parafialnego*, „Almanach Ziemi Sokołowskiej”, 3 (2016)

Walicki B., *Kościół parafialny w Wólce Niedźwiedzkiej*, „Almanach Ziemi Sokołowskiej”, 2 (2015)

Walicki B., *Rozprawa konkurencyjna na budowę kościoła parafialnego*, „Almanach Ziemi Sokołowskiej”, 3 (2016)

Walicki B., *Rozprawa konkurencyjna na budowę nowego kościoła parafialnego*, „Kurier Sokołowski”, 17 (2008), nr 11

Walicki B., *Sokołowski kościół pw. Ducha Świętego*, „Almanach Ziemi Sokołowskiej”, 2 (2015)